

Stichting Extra Samen

POSITION PAPER: EENDUIDIGE CIVIELE RESERVES VOOR NEDERLAND

Nederland heeft meerdere eenduidige civiele reserves nodig. Naast de bestaande Nationale Zorgreserve, is duidelijk dat ook op het gebied van techniek, logistiek en veiligheid extra civiele ondersteuning nodig is bij een crisis, door inzet van professionals die Nederland tijdens crises zo lang mogelijk open en operationeel houden.

De les uit de coronacrisis is helder: je richt dit in vóóordat de crisis komt, niet tijdens. Dit hebben we ervaren met de Nationale Zorgreserve. Ons land zou een reservebank paraat moeten hebben, niet iets dat nog moet worden opgetuigd op het moment dat het al nodig is. Cruciaal is dat dit eenduidig gebeurt: één landelijk, herkenbaar model. Als iedere veiligheidsregio, elk waterschap, iedere zorginstelling of ieder groot bedrijf zijn eigen reserve optuigt, ontstaat versnippering, inefficiëntie, een opeenstapeling van kosten en verwarring bij de burger. Eén eenduidig, landelijk ingericht model voor alle reserves kan lokaal en regionaal het verschil maken.

Waarom dit kan: het bewezen model van de Nationale Zorgreserve

Dit is geen ongetoetst idee. SES is als burgerinitiatief opgezet in de Covidperiode en bouwt al zes jaar de Nationale Zorgreserve op, met nu ruim 6.500 vakbekwame zorgprofessionals die worden gematcht aan zorginstellingen, de publieke gezondheidszorg én Defensie in tijden van crisis. Bijvoorbeeld tijdens eens pandemie, natuurramp, sabotage of hybride dreiging. Deze burgerreservisten volgen via SES kosteloos trainingen om vakbekwaam te blijven. De inzet is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. SES ontwikkelt crisishandboeken en een nauwe samenwerking met organisaties in het crisisschap om snel op te schalen. Door dit model naast zorg ook te gebruiken voor techniek, logistiek en veiligheid worden de samenleving, organisaties en Defensie versterkt, in nauwe verbinding met beroeps- en brancheorganisaties: éénvoudig en landelijk om lokaal het verschil te kunnen maken.

Dat dit model ontstond uit noodzaak, is op zichzelf illustratief

Het is maart 2020, Nederland gaat op slot, de zorg kraakt in haar voegen en tienduizenden mensen bieden hun hulp aan. Maar zorginstellingen hebben geen ruimte om dat aanbod te coördineren; veel mensen krijgen geen reactie, terwijl de nood immens is. Nederland had toen geen tekort aan bereidheid, maar aan organisatie. Midden in de coronacrisis is de Nationale Zorgreserve ontstaan als burgerinitiatief van SES, gesteund door de Tweede Kamer (motie Wilders¹) en structureel gefinancierd door VWS. Precies dát organisatorische probleem lossen wij nu structureel op en precies dát willen we, vóór een volgende crisis, ook voor techniek, logistiek en veiligheid doen.

De volgende stap is al gezet: de verkenning is afgerond, en de belangstelling is er al

In oktober 2025 gaf de Commandant der Strijdkrachten SES de opdracht te verkennen of het model van de Nationale Zorgreserve kan worden ingezet voor aanvullende civiele reserves en om welke reserves het dan zou zijn. Die verkenning is positief afgerond: het beproefde model kan snel en kostenefficiënt worden doorontwikkeld naar noodzakelijke nieuwe domeinen zoals techniek, logistiek en veiligheid, naast zorg. SES spreekt

inmiddels met brancheverenigingen, zoals VNO-NCW en MKB-Nederland, en ziet grote maatschappelijke bereidheid om hieraan bij te dragen. Op deze manier heeft SES als netwerkorganisatie ook de samenwerking met de beroeps- en brancheorganisaties in de zorg gesloten, als onderdeel van het model. Van, voor door en met elkaar.

Deze bereidheid blijkt niet alleen uit gesprekken met brancheorganisaties, maar ook direct uit de samenleving zelf. Alleen al de bekendheid van het voornemen om, naast de Nationale Zorgreserve, ook reserves voor techniek, logistiek en veiligheid te ontwikkelen, heeft ertoe geleid dat burgers zich in groten getale spontaan aanmelden. Nederlanders zien de noodzaak dus zelf al, terwijl we nog in afwachting zijn tot een opdracht hiertoe, zoals de Nationale Zorgreserve ook ontstond.

Het onbenutte potentieel

De kern van dit model is dat het onbenut potentieel in de samenleving activeert: burgers met competenties op het gebied van techniek, logistiek, veiligheid en zorg, die deze ten tijde van crisis niet of niet volledig in (hoeven) zetten, worden tijdelijk inzetbaar wanneer het er echt toe doet. Zodra het niet meer nodig is, gaan zij terug naar hun studie, hun eigenlijke beroep of parttime dienstverband, of hun pensioen. Zij zijn intrinsiek gemotiveerd om dit, tijdelijk, voor Nederland te doen. Evenals beroeps- en brancheorganisaties die hieraan willen bijdragen, omdat SES een maatschappelijke stichting zonder winstoogmerk is.

De civiele reservisten geven aan deze community als waardevol te ervaren. Door georganiseerd te zijn en van waarde met hun professioneel handelen over de volle breedte van de samenleving heen op het moment dat het crisis is. Het effect reikt daarmee verder dan de burgerreservist zelf. Een samenleving die op deze manier samenwerkt, wordt begripvoller en oplossingsgerichter. Daarnaast versterkt het model het bewustzijn dat verantwoordelijkheid nemen begint bij de burger zelf, het belang van solidariteit, in plaats van te vertrouwen op het idee dat een ander het wel oplost. Ook in de koude fase, wanneer er geen acute crisis is, geeft deelname aan de burgerreserve daarom een gevoel van saamhorigheid en zingeving.

Hoe nu verder: de toekomst van civiele reserves in Nederland

“Een weerbare samenleving moet ‘samenredzaam’ zijn”, zo stelt het huidige regeerakkoord. De Nationale Zorgreserve is de belichaming van deze stelling en is groeiende dankzij de betrokkenheid van vele (oud-)zorgprofessionals. De Nationale Zorgreserve is nu en in de toekomst inzetbaar voor de samenleving, maar ook voor Defensie. Het inrichten van aanvullende, eenduidige reserves, gebaseerd op het beproefde en bewezen model, is mogelijk en vergt een relatief geringe investering. Het is essentieel dat dit gebeurt in de koude fase, en niet zoals tijdens de Coronacrisis, in de warme fase. Dan is het immers te laat en we weten niet wanneer de volgende crises zich voltrekt. SES staat in de startblokken om samen met de relevante branches, beroepsorganisaties, Defensie en de NCTV over te gaan tot de daadwerkelijke inrichting van deze aanvullende, eenduidige reserves. Daarvoor is opdrachtgeverschap, regie en financiering nodig.